

při své přsnosti vždy úzkostlivě spravedlivým; neubližil vědomě a také jako dlouholetý předseda zkušebních komisí nedal ublížiti. Co bývalých jeho posluchačů naň vděčně vzpomíná, kteří se strachem přistupovali ke zkušebnímu stolu, vidouce u něho *O t t a*, a kteří vycházeli ze zkušební síně přesvědčení o jeho dobrotě a spravedlnosti. Viděl-li jinak poctivou a svědomitou přípravu, rád pomohl přes úskali a vlídně povzbudil.

Tak máme *O t t a* ve svých vzpomínkách a ve svém srdci, myslíme-li naň jako na vědce a učitele.

Všechny ty jasné vlastnosti, které jsme zde postřehli, nosil sebou *O t t i* ve svém soukromém životě. Přes svůj zevnějšek vždy vážný, přísný a jakoby zachmuřený, měl srdce nejvýše dobrotivé, cítící vřele s nešťastnými — jak dokazuje jeho dlouholetá a obětavá činnost v ústavu hluchoněmých, na nějž i ve své poslední vůli pamatoval; byl povahy křišťálově čisté, bezúhonné, přísných zásad mravních; snažil se vždy dáti každému, což jeho jest, odtud také jeho pověstná přesnost a ohleduplnost; byl mužně, ušlechtilě hrdým, ale zůstal i při všech svých skvělých úspěších životních skromným; zdál se býti v sebe uzavřeným a nepřístupným, ale vpravdě byl naproti každému, kdo se naň s něčím obrátil, nanejvýš ochotným a laskavým. Šel ve všem do hloubky; světový řád nebyl mu pouhým mechanismem ani nahodilostí, a proto jeho hluboká duše skláněla se opět a opět v úžasu a v pokoře před otázkami věčnosti; odtud prýští jeho zbožnost, jež mu byla osobní potřebou, útěchou a posilou, ale již nikdy nenosil na trh.

Dokonán život plný neúporné práce, plný odříkání a mnohých trpkostí, a přece život krásný, požehnaný, plný výtěžků. Emil *O t t* zemřel — ale nezahynul. Památka jeho bude zářiti nám i našim potomkům vždy mohutně a jasně.

Prof. A. Miříčka:

František Storch.

Když za pochmurného prosincového dne se ubíral po náměstí zbraslavském za furgonem vezoucím tělesnou schránku zesnulého profesora *Storcha* nevelký průvod — nevelký i na malé město —

*) Předneseno rovněž při smuteční oslavě fakulty 24./3. 1925.

zpeřtřený jen úborem pedelů a odznaky obou zástupců university, tu vtíralo se mně více než kdy jindy poznání, že vnější pocty a hmotné úspěchy nebývají vždy úměrny velikosti muže. K tomuto poznání dojíti musí každý, kdo nepodjatě z náležitého odstupu, nyní již možného, ocení význam profesora Storcha jako vědce, jako akademického učitele i jako člověka. Pokládal bych se za šťastna, podařilo-li by se mně aspoň v prvním z těchto směrů podati věrný portrét profesora Storcha v jeho charakteristických rysech.

Storch byl vzorem vědce, který se cítí šťastným u svého pracovního stolu, který hledá uspokojení jen ve vědecké práci a v plodech jejích vidí náplň svého života. Tím vysvětluje se nevšední na naše doby idealismus, povznesený nad jakékoli sklony materialistické, se kterým Storch pojímal své povolání. Tento idealismus projevil se hned v počátcích jeho akademické dráhy, když rozhodnul se pro trestní právo a řízení, tedy pro obor, který na nerozdělené tehdy ještě universitě pražské byl pro nového adepta takřka zatarasen učiteli staršími jeho a který ani po očekávaném osamostatnění české university nedával valných nadějí na brzké dosažení profesury, pro niž byl již vyhlédnut jiný, totiž profesor Zucker. Příznačno je v tomto směru také, že to byl vědný obor ležící zcela mimo oblast praktického povolání Storchova — Storch byl totiž konceptním úředníkem nejprve u finanční prokuratury, později pak u zemského výboru, — takže nemohl ze své úřední činnosti nijak těžiti pro své budoucí povolání akademické.

Přes to Storch dosáhnuv veniae legendi roku 1878, dává se s nadšením do práce na zvolené roli. Již ve studijním roce 1880/1 počíná konati přednášky o celém svém oboru vědném, a to jak o hmotném právu trestním, tak i o právu procesním, věnuje takto pozornost svou rovnoměrně oběma odvětvím svého oboru. Avšak brzy sklání se záliba jeho převážně k právu procesnímu. Již jako mladý docent počíná připravovati systematické zpracování celého procesního práva trestního, které málo let před tím (1873) bylo v Rakousku nově kodifikováno. To bylo v době, kdy literatura rakouského práva procesního nemohla se — nehledíme-li ke knize Ullmannově, která je pouhou učebnicí, — honositi ani dílem v jazyku německém sepsaným, jež by zasluhovalo jména systematického zpracování tohoto tak důležitého oboru. Storch pustil se do této

obtížné práce s obdivuhodnou odvahou, ale i s důkladností vzbuzující úctu. Roku 1887 uveřejňuje první a o plných deset let později (1897) druhý díl svého obsáhlého »Trestního řízení rakouského«, knihy, které bylo souzeno státi se vrcholným dílem jeho života.

Nemohu zde ovšem podávatí podrobné ocenění této vynikající práce Storchovy, mohu říci toliko povšechně, že jest to dílo dokonalé obsahem i formou. Je v něm zpracována mistrným způsobem celá obsáhlá literatura i judikatura předmětu. Přes to ale nikde se netřísťí hlavní proud myšlenkový o detail, nikde není přetrženo pásmo souvislého i jasného systematického výkladu. Pokud pak jde o obsah Storchova díla, obráží se v něm snad na každé stránce jeho vůdčí idea: h a r m o n i c k é v y r o v n á n í k o l i s í m e z i z á j m y v t r e s t n í m p r o c e s u n a s e b e n a r á ž e j í c í m i, zájmem obviněného na obhájení svém a veřejným zájmem na potrestání vinníka. Storch máje stále před očima tento životní zájem společnosti na potrestání zločince, přece ani chvíli nepouští se zřetele, že před soudem snad stojí nevinně nařčený a že důkaz viny má býti podán právě teprve trestním procesem. Toto správné odhadování a odvažování obou těchto protichůdných zájmů vede Storchu ke správnému řešení řady sporných otázek. Zejména získává tím také vhodnou směrnicí pro zodpovědění důležité otázky, zdali jest zachovati či odstraniti soudy porotní. Storch vyslovuje se pro zachování porot přes všechny jich doznávané nedostatky. Mám za to, že nemohl úsudek jeho dopadnouti jinak v době, kdy hrozila stále ještě persekuce od státu nám nepřátelského. Kdyby Storch se měl o této otázce znova pronášeti nyní, dospěl by pravděpodobně na podkladě změněných premis k jinému závěru.

Nelze pominouti mlčením, že Storch neprošel školou trestní praxe, která bývá — myslím, že právem — pokládána za důležitou průpravu pro dráhu kriminalistického theoretika a přímo za nezbytnou pro trestního procesualistu. Je podivuhodno, jak Storch dovedl překlenouti tuto nespornou mezeru ve své průpravě. Důkladné studium judikatury, o němž podávají jeho spisy svědectví, by samo o sobě po mém soudě k tomu ještě nebylo dostačilo, zejména ne v oblasti procesní, ve kteréž theorie styků s živou praxí může postrádati nejméně. Mám za to, že tu

Storchovi přispělo ku pomoci jeho právnické ingenium a řekl bych jeho vrozený jemnocit pro potřeby praxe trestního procesu. Jen tím lze vysvětliti, že čtouce spisy Storchovy oné mezery v průpravě jeho ani nepozorujeme. Vždyť není snad otázky sporné nebo vůbec pochybné, které bychom — třeba se nebyla stala předmětem rozhodnutí nejvyššího soudu — nenalezli ve Storchově knize vyřešenu. A tak vidíme, že kniha theoretika Storcha se stala pro praxi trestních soudů i státních zastupitelstev nevyčerpatelnou téměř studnicí poučení a pomůckou sotva postradatelnou.

Storchovo Řízení trestní došlo pozornosti také v kruzích mimočeských, vědeckých i praktických, pokud jim ovšem bylo přístupné; i jest věru s podivem, že nedošlo k vydání jejímu jazykem německým. Částečné vysvětlení nalézám ve vzpomínce z doby mé působnosti jako náměstka vrchního státního zástupce v Praze, kterou otázka ta ve mně budí. Šlo o zřízení nebo podle okolností doplnění knihoven státních zastupitelstev. Rakouské ministerstvo spravedlnosti samo neuznalo žádnou německou knihu o trestním procesu za vhodnou pro tyto knihovny; i navrhoval jsem jako referent, aby byla opatřena kniha Storchova také pro státní zastupitelstva v oboujazyčném území, pokud jsou tam úředníci moční jazyka českého. Byl jsem však briskně odbyt poznámkou, abych nezanášel politiku do úřadu. Nemusím snad k této události připojovati komentáře.

Jak jsem uvedl, věnoval Storch svou pozornost hned z počátku právu procesnímu. Sám pokládal se i později po výtce za procesualistu. Z toho důvodu odmítal psáti články z oboru hmotného práva trestního pro naučné slovníky, neb aspoň psal takové články jen nerad, takřka z donucení. V tom jevila se vzácná skromnost profesora Storcha jako vědce. Neboť je nepochybné, že hmotné právo trestní ovládal lépe než kdokoli jiný a že i to, co v tomto oboru vyšlo z jeho péra, je stejně obsahově i formálně dokonalé jako jeho práce z oblasti trestního procesu. Důkazem toho jsou pozdější jeho publikace z oboru práva tiskového. Tento obor, u nás do té doby málo pěstovaný, upoutal jeho pozornost právě nedostatečnou propracovaností svou a spleť pochybných otázek, jichž řešení jej lákalo tak, že zabýval se touto látkou po více než deset let. Tomu děkujeme řadu důmyslných studií, jež — vyjímajíc jedině knihu o Zabavení v právu tiskovém (1908)

— jsou vesměs obsahu hmotně právního.¹⁾ A přece nelze těmto pracím upříti ani jediné z oněch předností, jimiž se vyznamenává jeho systém procesní. Náhoda tomu chtěla, že jsem i já v tutéž dobu se zabýval teorií práva tiskového, k níž mne přivedla má dlouholetá praktická činnost úřední. Pracovali jsme nevědouce jeden o druhém a publikovali své knihy z tohoto vědného oboru téměř současně, Storch své *Zabavení*, já své *Delikty tiskové*. Nemusím snad ani ujišťovati, jakým vnitřním uspokojením mne naplnilo a jak mocnou mně bylo vzpruhou pro další práci, když jsem shledal, že v několika zásadních, nadmíru pochybných otázkách, jsme došli k stejnému výsledku.

Storch nepřestává ve svých spisech na právní dogmatice. Jeho snahou bylo zjednat si pokud možno vždy historický podklad pro své dogmatické výklady probadáním dějin oněch institucí, jimiž se ve svých spisech zabývá. Tomu děkujeme zajímavý a svého druhu první pokus systematického vylíčení dějinného vývoje trestního řízení v zemích českých ve Storchově Řízení trestním. Stejně počíná si Storch i v jiných svých spisech, tak v uvedených studiích o právu tiskovém a zejména také v obsáhlé monografii o *Vyručení obviněného z vazby vyšetřovací* (1895), kterou věnoval České akademii věd za přijetí.

Ale i mnohé jiné přednosti jsou společné všem pracím Storchovým, především úplné zpracování literatury, nevyjímajíc ani spisů cizozemských, pokud mu byly přístupné, dále pilné srovnávání se zákonodárstvími jiných států, jakož i propracovanost a zkloubenost myšlenek, svědčící o suverenním ovládnání zvolené látky a ne na posledním místě dokonalá, vybroušená forma. Storchovy spisy jsou psány mluvou ušlechtilou, při tom ale jasnou a prostou. Po stránce jazykové možno je prohlásiti za bezvadné. Abychom si uvědomili význam tohoto faktu, třeba míti na paměti, že mnohé z těchto prací vznikly v době, kdy česká řeč byla v soud-

¹⁾ Srovnej zejména Storchovy studie o systémech tiskové odpovědnosti (Sborník 1903), o nominaci auktora v systému tiskové nedbalosti (Právník 1903), o imunitaci tiskopisů zapověděných a zabavených (Právník 1912) a o témž předmětu v *Oesterreichische Zeitschrift für Strafrecht*, roč. VII, str. 1 d. (Ueber die Straflosigkeit der parlamentarischen Berichterstattung), jakož i o rozhraní mezi delikty tiskovými a delikty pořádkovými (Sborník 1915).

nictví zanedbávanou popelkou, ba kdy názvosloví musil Storch částečně si sám tvořiti.

Profesor Storch byl věrný přívrženec klasické školy a myšlenky svobody lidské vůle, na které škola ta buduje, spařující v trestu spravedlivou odplatu za spáchaný trestný čin, odplatu, která má po činu neúprosně následovati a kterou promítnouti v případech zcela výminečných musí býti zůstaveno hlavě státu. Tomuto svému přesvědčení nestal se Storch nevěrným, ani když škola anthropologická a sociologická na svém vítězném postupu strhly na sebe početnou většinu kriminalistů. Přes to neufkvíval strnule a se scholastickou houževnatostí na stanovisku jednou zaujatém a neodmítal a priori nových ideí a návrhů reformních. Naopak ke každé takové myšlence, nechtěl byl původcem její přívrženec té či oné školy, přistupoval s naprostou objektivností; strízlivě a s klidnou rozvahou zkoumal ji na zkušebním kameni svého hluboce uvažujícího ducha, bez zaujatosti dával jí procházeti retortou svého právníckého ingenia, téměř úzkostlivě odvažoval důvody pro i contra na jemných vážkách svého vytříbeného úsudku a teprve pak pronášel svůj konečný soud ať odmítavý ať příznivý, ale vždy vyjadřující jeho nejvnitřnější přesvědčení. Jen tak možno si vysvětliti příznivé stanovisko, jež Storch ve svém referátě, podaném prvnímú vědeckému sjezdu českých právníků 1904, zaujal k myšlence podmíněčného odsouzení a později k instituci rehabilitace, ač obě jsou dítky školy moderní. Toto jeho na výsost tolerantní stanovisko vyplývá zřejmě také z jeho přednášky o rakouské prozatímné osnově (Právník 1910) a především z jeho přednášky rektorské o významu novějších snah a směrů positivistických ve vědě práva trestního (Právník 1904), ve kteréž podává své upřímné a jasné credo o svém poměru ke školám trestně právním.

Jak zvučnému jménu se těšil Storch i v kruzích mimočeských, dokazuje fakt, že byl přibrán k součinnosti při reformě trestního práva rakouského. Je pochopitelno, že bylo naň také apelováno, když v roce 1920 byly zahájeny práce o reformě trestního práva naší republiky. S ochotou jemu vlastní připověděl — jakkoli byl tehdy již na odpočinku — svou účast v pracích komise pro reformu trestního řádu. Není pochybnosti, že právě na tomto poli, jež tak suverenně ovládal, by se tím více

byly uplatnily jeho hluboké vědomosti a bystrost jeho úsudku, spojená s rozvahou přímo státnickou. Žel že ruka nelitostné Morany zasáhla ho dříve, než mohl ukončením osnovy trestního zákona býti zjednan nutný podklad pro zahájení prací o reformě trestního řízení.

Stejně dokonalým jako vědec byl Storch jako a k a d e m i c k ý učitel a jako člověk. Portrait jeho osobnosti zůstal by torsem, kdyby se nestala zmínka o těchto stránkách jeho bytosti. Než právě oběma stránkám dostalo se nedávno za příležitosti tryzny, pořádané právnickou jednotou, z úst jejího předsedy profesora Hermanna osvětlení tak výstižného a při tom slovy tak krásnými i nadšenými, že vše, co bych zde o tom řekl, mohlo by býti jen parafrásí, k tomu ještě nedokonalou. Plně podpisují jeho slova, že chceme-li shrnouti dojmy o osobnosti Storchově v jakousi synthesi, jest charakterisovati profesora Storcha jako osobnost nejvyšše harmonickou, v níž souladným vytvářením intelektu, citu a vůle vzešla povaha vysoké, svrchované mravní ušlechtilosti a hodnoty

Ale aspoň dvě vlastnosti Storchovy mně budiž dovoleno zdůrazniti.

Storch byl povahy neobvyčejně jemné a mírné; obdivuhodný byl jeho klid, jež dovedl si zachovati za všech okolností. Nevím, zdali kdo viděl Storcha kdy rozhněvaného, ba i jen snad znatelně vzrušeného. Zdálo se, jako by ani nebyl schopen takového duševního hnutí. Vpravdě však byla to jen výslednice jeho naprosté duševní rovnováhy, k níž dospěl svou mravní ukázněností a přísným sebeovládáním.

Svůj podivuhodný klid zachovával Storch také ve svých přednáškách. To činilo arci dojem, jako by se nedovedl rozohniti pro myšlénku, již se zastával. Proto také jeho výklady nebyly nijak ohnivé ani vzletné. Oslnivý přednes, pathos vypočítaný na efekt, posa nebo prázdné gesto, vše to bylo Storchovi cizím. Chtěl přesvědčovati a vítěziti vždy jen vahou a prohloubeností své argumentace. I vzlet pokládal za něco ve vědeckém spise nepřipustného. Mám dosud v živé paměti, jak kdysi, když jsem ve svém spise o příslušnosti soudů vojenských užil obratu, že tam, kde vládne drsný Mars, vznešená Themis ustupuje skromně do pozadí v žalu zakrývající svou tvář, mně to v kritice vytkl, ač mně snad mohlo býti omluvou, že onen spis byl z ovzduší bohu války velmi blíž-

kého. Přes uvedenou vlastnost výkladů Storchových byly přednášky jeho hojně navštěvovány a poslouchány s upjatou pozorností. To je tím významnější, ano jim bylo konkurovati s přednáškami prof. Zuckra, zpestřenými známou jeho skvělou dialektikou, břitkou výmluvností a uváděním četných zajímavých případů z dřívější praxe obhajcovské.

Neobyčejný klid Storchův činil dojem jakési nepřístupnosti, ba v žadateli, jež odmítal — což činil zajisté jen z důvodů závažných — mohl vzbuzovati dojem až mrazivého chladu. A přece kdo znal profesora Storchu, dobře ví, že pod chladným na pohled povrchem bilo srdce vřele cítící s každým pomoci potřebným, především ovšem s akademickou mládeží. To dokázal Storch nevšední pílí a svědomitostí, se kterou vedl po léta referát nadační, vyžadující značné oběti času i práce. To osvědčil ale především, když ve své poslední vůli, zřízené v roce 1913, odkázal svou rozsáhlou knihovnu značné hodnoty právnické fakultě university brněnské. Tímto odkazem, jenž právě těchto dnů má dojití svého uskutečnění, vepsal se Storch nezapomenutelným písmem v dějiny této vysoké školy, jejíž brzké zrození jako by tehdy byl prorocky tušil.

Druhá vlastnost, o níž nelze pomlčeti, byla Storchova příslověčná skromnost. Tato vlastnost byla patrně příčinou, že Storch nemiloval veřejnosti, že takřka se utíkal před ní do zátíší své pracovny. Právnická jednota byla snad jediné forum, na němž Storch vystupoval před jiným publikem než před svými fakultními posluchači. Pozvání, aby v jednotě přednášel, vyhovoval rád a bez nucení. Zásluhy jeho o Právnickou jednotu a její časopis Právník byly z povolaného místa oceněny při tryzně svrchu zmíněné.

Než neobyčejná skromnost Storchova jevila se i v četných jiných směrech. Tak, když vydáním druhého dílu jeho Řízení trestního rakouského r. 1897 bylo dovršeno toto vrcholné dílo jeho tvorby, skličovalo jej velmi, že po dlouhou dobu se neobjevila kritika o tomto díle v některém časopise odborném. Pokládal to za znamení, že kniha jeho není dosti příznivě posuzována. Vpravdě ale nebylo tu odborníka, jenž by byl měl dosti způsobilosti i času podjati se takové obtížné úlohy, jakou jest kritické posouzení systematického zpracování celého vědného oboru, úlohy vyžadující především důkladné znalosti celé předcházející literatury, aby bylo

možno posouditi, co v systému i obsahu knihy je zásluhou auktora.²⁾

Neobyčejná skromnost Storchova jeví se zejména také v úzkostlivém oceňování, ba řekl bych nedoceňování vlastních sil. Jen tím lze vysvětliti odmítavé chování profesora Storchu k námětu, aby přistoupil k druhému vydání svého Trestního řízení, když pro změny v zákonodárství se z části stávalo zastaralým. Jemu byla daleka myšlenka, aby po způsobu jiných auktorů se spokojil s nejnnutnějšími retušemi, jimiž by kniha se přizpůsobila změnám zákona mezitím nastalým. Důkladnost, se kterou podnikal každou práci, nedopouštěla, aby byl přikročil k novému vydání, neprobadav prve zevrubně veškeru literaturu a stejně i judikaturu v mezidobí se nakupivší, a nepodrobiv důkladné revisi snad každou větu své knihy po té stránce, nevyžaduje-li změny nebo doplnění. Na tuto práci pak si již netroufal, chtěje ji ponechat mladším.

A konec konců byla Storchova skromnost také příčinou jeho předčasného odchodu na odpočinek. Větší námahu spojenou s funkcemi svého učitelského úřadu, způsobenou patrně netušeným rozvojem vědy trestně právní a neobyčejným vzrůstem látky, přičítal — zřejmě mylně — klesání vlastních sil. To přimělo jej k tomu, že podal žádost za propuštěnou, již bylo vyhověno.

Od té doby (1911) žil v ústraní ve svém Tuskulu zbraslavském po boku své věrné choti, klidným, ale také skromným životem staropensisty. Jen naprosté své beznáročnosti a vlastnímu jmění děkují manželé Storchovi, že nepocítili nouze v kritických časech potom nastavších. Od té doby již řídčeji a řídčeji pozvedá Storch svého hlasu ve člancích tu i tam uveřejňovaných, ač obsah i forma jich stále ještě svědčí o neutuchající síle ducha a bystrosti postřehu i úsudku. Teprve v posledním čase umlká úplně. To bylo v době, kdy choť jeho, se kterou žil po dlouhá léta v nejšťastnějším manželství, onemocněla těžkou a bolestnou chorobou, které po dlouhém utrpení podlehla. Tato rána, nad níž pro Storchu nemohlo býti bolestnější, podřala i kořen jeho života. Odešel záhy za svou chotí tam, kde není více obavy před rozloučením. Jako dříve jeho

²⁾ Recense Storchova díla vyšla teprve na sklonku roku 1898 v Právniku sv. 37 str. 850 d. z pera nynějšího univ. profesora Stiebra, tehdy advokáta ve Slaném.

život, tak tichý byl i jeho odchod. Odešel takměř nepozorovaně. Ale zůstavil nám po sobě dílo hodnoty velké, trvalé. Svou ušlechtilou povahou, svou skromností a jemností zapsal se hluboko do našich srdcí, z nichž jasná památka naň nevymizí.

JIRÍ HOETZEL, Dr.:

Příspěvky k výkladu ústavní listiny.

Když jsme tvořili ústavní listinu,¹⁾ byl jsem zvědav, jak některá její ustanovení se osvědčí a jak budou vykládána. O některé její předpisy rozvinuly se více méně neplodné diskuse, u nás obvyklé, zvláště o §§ 55 a 111. 1a) Srv. k tomu referát Adlerův o spise Krejčího »Delegace zákonodárné moci v moderní demokracii« v Prager Juristische Zeitschrift, roč. V., str. 44, 45. Pokládám za svou povinnost říci k tomu v zájmu věci několik slov.

I. O § 55 Ú psalo se u nás velice mnoho a pro neznalce n a š í Ů (jsou v tom i právníci mnoho píšící a hlavně dlouhé články) velice působivě, ale výsledek nemohl býti než ten, že mohu setrvatí na svém výkladě, jak jsem jej podal r. 1923 v Právniku.

Nejméně mohlo na mne působiti zběžně psané, o neznalosti n a š í Ů svědčící dobré zdání D u g u i t o v o. O něm jsem napsal do loňského »Časopisu pro právní a státní vědu« (čl. Léon Duguit o zmocňovacích zákonech), že by musil také u nás připustiti zvyk, když s ním pracuje v právu francouzském, čili jinak: že i já bych mohl tvrditi a tvrdím, že u nás existuje ústavní zvyk. Ze stylisace mého článku ve Weyrově časopisu je patrnó, že odvolávám se na d ř í v ě š í svá slova (v Právniku, 1923), že z Duguitova dobrého zdání, připouštějícího m o ŝ n o s t ústavního zvyku i u nás, důsledně by plynula existence zvyku také u nás, hledíme-li k poměrům našim. Jiného smyslu má tvrzení nemají; vždyť při svém výkladu § 55 Ů vůbec n e p o t ř e b u j i dovolávati se ústavního zvyku a takové dovolávání bylo by z mého hlediska málo důsledné.

Na to následovala skutečná »Komedie plná omylů«, jejímž středem je Duguit a o níž chci zanechatí veškeré budoucnosti zprávu. Na můj článek ve Weyrově »Časopisu« reagoval D u g u i t

¹⁾ Cituji Ů.